

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

RPO-621470-III/09/JP

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00

Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Warszawa, *13 lipca 2009 r.*

Pan
Tomasz ARABSKI
Szef Kancelarii
Prezesa Rady Ministrów

Kamersomuz Panie Ministrze

Pragnę Pana uprzejmie poinformować, że w wyniku listów napływających od pracowników samorządowych, w których podnoszona jest kwestia niekorzystnego rekompensowania pracy w godzinach nadliczbowych, Rzecznik Praw Obywatelskich prowadził korespondencję z Wiceprezesem Rady Ministrów, Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji.

W ostatnim wystąpieniu z dnia 9 lipca 2009 r. podkreślono potrzebę zbadania przepisu art. 42 ust. 4 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (Dz. U. Nr 223, poz. 1458) z art. 4 pkt 2 Europejskiej Karty Społecznej (Dz. U. z 1999 r. Nr 8, poz. 67), mocą którego umawiające się Strony zobowiązały się uznać prawo pracowników do zwiększonej stawki wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych (z zastrzeżeniem wyjątków w przypadkach szczególnych).

W udzielonej Rzecznikowi odpowiedzi (pismo znak: DAP/026-86(1)/09/JA z dnia 24 lipca 2009 r.), w której powołano się na opinię Departamentu Prawnego Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, podkreślono, że „jakkolwiek uregulowanie z art. 42 ww. ustawy o pracownikach samorządowych jest zasadą, jednakże nie można wykluczyć sytuacji, iż pracodawca w regulaminie wynagradzania, o którym mowa w art. 39 ustawy, wprowadzi regulację związaną z dodatkami za pracę w godzinach nadliczbowych określając poziom tych dodatków w dowolnej wysokości, w zależności od kondycji finansowej jednostki.”

Wymaga zatem podkreślenia, że zapis art. 39 ust. 2, w odróżnieniu od zapisu ust. 1, ma charakter fakultatywny. Nie nakłada zatem obowiązku, lecz daje przyzwolenie pracodawcy do określenia w regulaminie wynagradzania warunków i sposobu

przyznawania dodatku funkcyjnego, dodatku specjalnego oraz innych dodatków, a zatem również dodatku za pracę w godzinach nadliczbowych.

Kwestia czasu pracy, w szczególności jego maksymalnych norm, wymaga regulacji ustawowej (art. 66 ust. 2 Konstytucji RP). Konsekwencją tego jest potrzeba uregulowania zasad rekompensowania pracy przekraczającej te normy, także w ustawie. Regulacja taka powinna również uwzględniać zwiększony wymiar rekompensaty w stosunku do czasu faktycznie przepracowanego, przy czym - w świetle stanowiska Komitetu Niezależnych Ekspertów - nie musi to następować w formie dodatku za pracę ponadwymiarową. Dopuszczalne jest bowiem rekompensowanie zwiększonego wysiłku czasem wolnym, jednakże zawsze w proporcji zwiększonej do czasu faktycznie przepracowanego. Tymczasem przepis art. 42 ust. 4 ustawy o pracownikach samorządowych gwarantuje pracownikowi za pracę wykonywaną na polecenie przełożonego w godzinach nadliczbowych, według jego wyboru, albo wynagrodzenie albo czas wolny w tym samym wymiarze.

W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich ustawa o pracownikach samorządowych powinna zatem przewidywać, tak jak obecnie to czyni, możliwość wyboru przez pracownika formy rekompensaty za pracę w godzinach nadliczbowych pomiędzy wynagrodzeniem i czasem wolnym, ale bezwzględnie musi to być zarazem gwarancja zwiększonego wymiaru czasu wolnego. Ustawa nie musi natomiast przewidywać takiej rekompensaty w formie dodatku za pracę ponadwymiarową. W tym wypadku można podzielić pogląd, że to pracodawcy - w zależności od kondycji finansowej - będą mogli podejmować indywidualne decyzje o wprowadzeniu do regulaminu wynagradzania (układu zbiorowego pracy) dodatku za pracę w godzinach nadliczbowych, jako regulacji korzystniejszej od ustawowej. Tylko bowiem przyjęcie takiego rozwiązania spowoduje, że regulacja ustawowa związana z rekompensowaniem pracy w godzinach nadliczbowych będzie czyniła zadość wymaganiom art. 4 pkt 2 EKS oraz oczekiwaniom Komitetu Niezależnych Ekspertów.

W świetle powyższego nie sposób zgodzić się z opinią Departamentu Prawnego KPRM, która została sformułowana do jedynej formy rekompensowania pracy ponadwymiarowej pracownikom samorządowym w postaci dodatku za pracę w godzinach nadliczbowych, wprowadzanym przez poszczególnych pracodawców w zależności od ich możliwości finansowych.

Mając powyższe na uwadze, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.), przesyłam kserokopie korespondencji w przedmiotowej sprawie, z uprzejmą prośbą o zajęcie stanowiska w podniesionej kwestii.

Załącznik 2

Z poleceniem

Z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich

Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich